

**[Filosofie jako kritika poměrů]**

**Ladislav Hejdánek**

This is a part of the original document:

[1998](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1998](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 13. 8. 1998
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 13. 8. 1998

### **[Filosofie jako kritika poměrů]**

Filosofie je záležitostí myšlení, tj. především způsobu myšlení. Pokud je filosofie kritikou poměrů, soustřeďuje se její kritika na tu stránku poměrů, kterou odhaluje jako myšlenkově problematickou nebo přímo vadnou. Filosofická kritika vědy a vědeckosti míří na nedoložené a nezdůvodněné myšlenkové předpoklady, s nimiž věda pracuje a na kterých je závislá platnost jejích teoretických závěrů. Filosofická kritika umění je vlastně vždy kritikou buď myšlenkových předpokladů nebo myšlenkových závěrů toho, jak umělec svou práci chápe a jak ji interpretuje vedle své tvorby a paralelně s ní (a je kritikou samé tvorby jen do té míry, pokud se myšlenkové vady projevují přímo v ní). Když filosof kritizuje určitou politiku nebo vůbec politickou „scénu“, musí odlišovat své politické sympatie a antipatie od přesné analýzy způsobu myšlení toho či onoho politika nebo politického komentátora či teoretika; jenom v druhém případě tak činí jakožto filosof. Atd. Vzniká tím otázka, v čem a v jakém rozsahu může filosof zůstat filosofem, když se pouští do uskutečnění některých svých myšlenkových projektů, které se přece nemohou omezovat na budování filosofických konceptů a systémů – už proto ne, že každý takový koncept nebo systém se týká záležitostí lidského života světa vcelku a vůbec nezůstává uzavřen jenom v nějakém niterném hájemství myšlenek. To nás zároveň vede k závěru, který se zdá být v rozporu s tím, co bylo řečeno na začátku, leč ve skutečnosti jde o výsledek o pouhé zdání: jde o závěr, že filosofie se musí umět vztáhnout k čemukoli jak v lidském životě, tak v lidském světě. Nic nezůstává za hranicemi její základní kompetence a nic také nesmí ujít její kritické pozornosti, pokud to alespoň za nějakou pozornost vůbec stojí. Filosofie ovšem nemůže (alespoň nikoliv zdůvodněně) kritizovat tzv. přírodu, ale může kritizovat pojetí přírody; nemůže kritizovat pouště, ale může a musí kritizovat lidi, kteří pouště rozšiřují hloupým a proto nesvědomitým vztahem k rostlinám a zvířatům; nemůže kritizovat mnohakilometrový vesmírný balvan, který se řítí směrem k Zemi, ale může a musí kritizovat lidstvo, že si víc hledí svých drobných rozporů než celkového ohrožení planety, tj. že se dopouští katastrofálních chyb ve způsobu myšlení.

(Písek, 980813-1.)